

Open middagen Oudheidkamer:

23/2, 29/3, 26/4, 1/5 (HVD), 31/5, 28/6, 26/7, 30/8, 13/9 (OMD) 27/9, 25/10, 29/11 en 27/12 (14-17 uur)

“KNOTWILGEN BIJ ‘NOOIT GEDACHT’”

Op de stalzolder in de Oudheidkamer is de wisseltentoonstelling onder deze naam nog te zien. Ook veel leden bewonderden hem nog niet! Verder zal op de open middag van 29 maart de werking van de touwbaan weer worden gedemonstreerd.

“HET WOORD IN BEELD”

Van 31 januari tot 28 februari verzorgt de HVN onder deze titel in de Openbare Bibliotheek een wisselexpositie uit haar collectie zondagsschoolplaten. Dit is een vervolg op de eerdere expositie van seculiere schoolplaten daar en met een platenselectie die ook niet gelijk is aan die van de eerdere wisselexpositie van zondagsschoolplaten in de Oudheidkamer. Er zijn er ook zó veel! (In november is op verzoek in de Openbare Bibliotheek al een vitrine-wisselexpositie gehouden met schoolspulletjes uit de Oudheidkamer. Dat was vanwege hun aandacht voor het boek ‘Kees de jongen’ van Theo Thijssen uit 1923.)

PP-PRESENTATIE ‘NIEUWERKERKTOEN & NU’ IN BIBLIOTHEEK

Op maandag 11 februari om 20.00 uur verzorgt Adri den Boer een PP-presentatie ‘Nieuwerkerk Toen & Nu’ in de Openbare Bibliotheek. Deze nieuwe presentatie (2007) werd eerder nog slechts vertoond in Chrysanthemum en in het buurthuis op Ver-Hitland.

MEDEWERKING AAN “HET ARCHIEF HOUDT (OPEN) HUIS”

Bijzondere voorwerpen uit de Oudheidkamer van de Historische Vereniging Nieuwerkerk aan den IJssel en van particulieren laten kennis maken met huishoudmethodes. De tentoonstelling in de hal van het *Streekarchief Midden- Holland* te Gouda (zie voor adres/openingstijden achterop) is te zien tot en met 29 februari 2008. Hij startte al op de Landelijke Archievendag (13 oktober).

VITRINE IN NIEUWE ‘BATAVIER’

In de vergaderruimte op de voorzolder van de nieuwe Batavier heeft de HVN de beschikking over een pr-vitrine. Dit eerste jaar is het tentoonstellingsthema daarin de oude *Batavier* (inclusief een origineel letterfragment).

JUBILEUMVIERING SUCCES

Circa 170 bezoekers waren er tijdens de viering van het 15-jarig jubileum van de Oudheidkamer op 8 september 2007. Vier van hen werden ook lid. Voorzitter Johan Knoester had 46 Nieuwsbrieven geraadpleegd voor zijn historische terugblik. was volop aandacht van de pers en het gemeentebestuur feliciteerde met wethouderspresentie en een bloemstuk. De

dvd 'Het gebruik van de wilg' wordt sindsdien als intro bij roepsbezoeken benut. De door Maarten Molenaar geopende wisselexpositie 'Knotwilgen bij *Nooit Gedacht*' is nog steeds te zien. Cees Visser in de IJsselpost over de opening: Maarten vroeg zich af wie in staat was een wilgenteen door midden te breken. Hij ging er van uit, dat niemand op de draaiende beweging die hiervoor nodig is, zou komen. Maar, tot zijn grote verbazing, wist de negenjarige Frans Ouwkerk, tot hilariteit van de aanwezigen, precies hoe je dit moet doen.

Appie

van Adrichem uit Moordrecht deed menigeen versteld staan met zijn touwvervaardiging, terwijl eigenlijk zijn vader al de laatste echte baander uit de regio was. Met zijn assistent Hans Smulders haalde hij niet alleen de pers, maar ook Blad-TV!

Ontstaan en groei van HVN en OHK

- Op 27 maart 1992 werd de HVN opgericht, op 6 april vond de eerste ledenvergadering in l'Esperance plaats en had de HVN 41 leden en 4 donaterurs. In de zomer 1992 werd de OHK ingericht en de opening daarvan was op OMD 12 september met 425 bezoekers. Daarom vieren wij nu, op OMD 2007, het 15 jarig bestaan van de OHK.
- Dit proces was in werking gezet omdat de collectie Doornhein een nieuwe behuizing nodig had. Maarten en Eefje Molenaar waren volop bereid die behuizing ter beschikking te stellen in de schuur die op hun boerderij *Nooitgedacht* was vrijgekomen. De HVN is dus onder meer ter behoud van en collectie opgericht. Dat wordt in de vierde doelstelling van de HVN als volgt verwoord:
Het aanleggen en beheren van een collectie historische voorwerpen, het stichten, instandhouden en beheren van een oudheidkamer en/of museum, al of niet in samenwerking met het gemeentebestuur en/pf andere instanties

De andere drie doelstellingen van de HVN zijn:

- *Het bevorderen van kennis van en belangstelling voor de geschiedenis van Nieuwerkerk aan den IJssel en omgeving;*
- *Het stimuleren en doen uitvoeren van studies en/of onderzoeken op sociaal- en cultureel-historisch gebied;*
- *Het stimuleren van behoud en bescherming van historische bebouwing, monumenten en objecten van geschiedenis en kunst.*

- In de volgende jaren vond een gestage stroom van objecten zijn weg richting OHK. Dat leidde tot een voortdurende uitbreiding. Enkele hoogtepunten:
 - 1993/4 Verbouw en inrichting hooiberg. Verwerven van vitrines van Meermanno.
 - 1995 Aanbreng museale projectverlichting. Verplaatsing oude hooiberg uit ca. 1911.
 - 1996 In gebruik name stalzolder.
 - 1997 Opening ontvangstruimte. Opening kelder, boenhok en waterstoep.
 - 1998 Opening winkeltje Vuik. Opening schooltje.

- 1999 Transport molenroede vanuit Neede.
- 2001 Opening tuinderskas.
- 2004 Verbetering brandpreventie. Verbetering lichtinstallatie op zolder.
- 2006 Start restauratie eerder ontvangen karnmolen.
- 2007 Opstelling touwbaan

- Onderhoud en beheer van de collectie is niet mogelijk zonder vrijwilligers. Waren er in de eerste jaren zo nu en dan restauratieweken vanaf 1995 is op donderdagochtend een vaste groep aan het werk voor onderhoud, herstel en soms restauratie. En niet te vergeten de bouw van de schitterende houten vitrines. Maar ook moeten de ruimtes worden schoongehouden en dat wordt weer door anderen gedaan. Vanaf het begin was er belangstelling vanuit de scholen en tegenwoordig worden er weldoordachte museumlessen verzorgd. De collectie wordt geregistreerd en gefotografeerd en is voor een groot deel al op de website te zien. Een andere groep vrijwilligers zit in een werkgroep oral history. Dank, grote dank.
- Vrijwilligers, dus ook bestuursleden, komen en gaan. Zo is het ook de afgelopen 15 jaar gegaan. Op een paar na noem ik ze niet bij name omdat er geen beginnen aan is.

Voor een drietal maak ik echter een uitzondering omdat zij vanaf het begin bij de HVN en de OHK betrokken waren en dat nu nog steeds zijn. Dat zijn Maarten en Eefje Molenaar en Adri den Boer. Maarten en Eefje die de afgelopen jaar nooit vrijaf hadden van de OHK.

Eén voorbeeld groepen die buiten de open middagen naar de OHK komen worden door hen opgevangen. Adri de Boer is, naast zijn vele andere werkzaamheden die te maken hebben met de historie van Nieuwerkerk, al 15 jaar onafgebroken secretaris van de HVN. Dat bracht onder andere met zich mee ruim 100 vergaderingen notuleren, 45 Nieuwsbrieven volschrijven en 15 jaarverslagen verzorgen. Veel van wat ik nu vertel heb ik daaruit geput.

- Hoe staan de HVN en de OHK er na 15 jaar voor? We hebben vijf keer zoveel leden als bij de start n.l. 205. De collectie wordt professioneel geregistreerd en gefotografeerd. Voor het onderwijs verzorgen we lessen omgevingsgeschiedenis in de OHK of daarbuiten. Via een burgerinitiatief zijn we erin geslaagd in 2003 in aanmerking te komen voor budgetsubsidie en op én na vinden alle politieke partijen dat de OHK behoort tot de basisvoorzieningen van Nieuwerkerk. Het voortbestaan van de OHK is verzekerd doordat op *Nooitgedacht* in de komende jaren een woonzorgvoorziening gerealiseerd gaat worden door Vestia. Daarbij zal ook aan de OHK groot onderhoud worden verricht.
- Hebben wij dan geen wensen? Ik noem er drie: Een depot, een klein kantoortje en minstens 1000 nieuwe leden.

Tot zover heb ik u aan de hand van allerlei feitelijke gegevens met grote stappen door 15 jaar geschiedenis van de HVN/OHK heen geleid. Misschien zal dat niet iedereen interesseren maar het was mijn bedoeling om hiermee recht te doen aan al het werk dat er in die periode is verzet met als doel het erfgoed van Nieuwerkerk voor de toekomst te bewaren. Tenslotte wil ik in een paar woorden enigszins beschouwend aangeven wat het belang is van de collectie in de OHK.

De verschillende historische 'lagen' in de OHK

Mensen die de Oudheidkamer bezoeken zeggen vaak iets als: "Net als bij mijn oma" of "Dat hadden wij thuis ook". Je kunt dat afdoen als nostalgie, als hang naar een verleden dat voorbij is. Wanneer je dergelijke uitspraken alleen op die manier duidt zie je iets over het hoofd. Namelijk dat die bezoekers op dat moment een verbondenheid met hun eigen geschiedenis

ervaren. En dat wordt bewerkt door het zien van onze collectie. Wat ik hier nu schets is niet uniek voor onze OHK. Het komt in alle musea en oudheidkamers voor waar iets te zien is van het wonen en werken in vroeger dagen. Maar het is wel degelijk een belangrijke functie van een OHK omdat het mensen kan aanzetten tot bezinning op hun eigen geschiedenis.

Een andere laag in de collectie betreft de onderdelen die uniek Nieuwerkerks zijn. Zoals de fabriek van Keizersbitter, de busmaatschappij van Gogh en autobedrijf Pacton. Voor geboren en getogen Nieuwerkerkers maken deze bedrijven deel uit van een herkenbaar verleden maar bezoekers van buiten zegt het niet zoveel. Anders ligt dat bij het winkeltje van Vuik. Want hoewel dat onomstotelijk Nieuwerkerks was, waren dergelijke winkeltjes zo alomtegenwoordig in de steden en dorpen in Nederland dat het ook een schok van herkenning teweeg brengt bij niet-Nieuwerkerkers.

Dat voorbeeld brengt mij op een derde laag namelijk die van historische verschijnselen waarvan wij hier Nieuwerkerkse voorbeelden hebben maar die ook elders in land, regio of provincie voorkomen. Zoals gezegd staat het winkeltje van Vuik model voor het verdwijnen van de middenstand. Een verschijnsel dat waarneembaar is in geheel Nederland. De hoek op de stalzolder over de steenovens is een exponent van de verdwenen IJsselsteenindustrie in onze regio. En namen als Esse-Hoog en Esse-Laag vertellen iets over het ingrijpen van de mens in het landschap in vroeger eeuwen. Deze namen verwijzen weliswaar naar Nieuwerkerkse polders maar de landschappelijke historie erachter is identiek aan veel andere plaatsen in Zuid-Holland.

(Johan Knoester)

TWEDE BOERDERIJ-AQUAREL VAN VERHEUL

In de voorlaatste Nieuwsbrief is aandacht besteed aan aquarel 186 van J. Verheul Dzn van Langehof. Ook aquarel 190, die Verheul in november 1928 van de boerderij 's-Gravenweg B-127 maakte -toen bewoond door eigenaar A. den Hollander - is herhaaldelijk in zwart-wit afgedrukt. In 1932 was dat in:

Kralingen en 's-Gravenweg alsmede de oude merkwaardige buitenhuizen en boerenhofsteden aan dien weg (5e druk 1970), en in 1989 in: Boerderijen in Zuid-Holland. Aquarellen van J. Verheul Dzn. (Dit werk geeft 's-Gravenweg 125 als adres van de verdwenen boerderij aan. Daar prijkt al decennia lang een witte villa, maar de boerderij is ook al lang geleden afgebroken!)

Op deze Nieuwsbrief prijkt weer, dankzij Frits van Ooststroom uit

Vlaardingingen, een kleurenfoto! Dit bestuurslid van de Boerderijenstichting ZH liet hem als kleurendia ook al zien op een thema-ochtend voor 50-plussers in de Openbare Bibliotheek in 2003. (Dat was aansluitend aan de opening door Henk van der Goot van een foto-expositie van Mieke den Boer, 'Oude boerderijen aan de 's-Gravenweg'. Deze verdwenen boerderij moest dáárin mankeren....)

Volgens het boekje uit 1932 lag deze boerderij ook aan de noordzijde en "...in het dicht bevolkte gedeelte van den 's-Gravenweg". Aan de boerderij is meer dan een pagina gewijd! Een citaat: "Hoogst karakteristiek is het aan de linkerzijde uitgebouwde zomerhuis, dat dooreen lager liggend, met blauwe pannen bedekt dak, de silhouet verlevendigt en een aardig kijkje verschaft op de teekenachtige, oude hooiberg. Daar de oude schuur te klein was geworden, is een deel van dit zomerhuis tot koeienstal ingericht en dus van bestemming veranderd. Een spoel- of boenhok, aan de zijde der sloot aangebracht, is gedeeltelijk voor het zomerhuis gelegen."

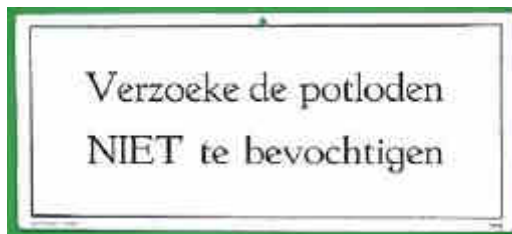
Aangezien dit de laatste 's-Gravenweg-boerderij was die Verheul, komend van Rotterdam, beschreef, kwam hij pal hierna tot een algemene aanbeveling, "...dat tot den plicht van de Gemeentebesturen van Capelle en Nieuwerkerk zeker behoort, angstvallig toe te zien, dat de oude nu reeds vrij dicht bevolkte 's-Gravenweg niet verder geschaad wordt, dan nu openkele plaatsen reeds geconstateerd kan worden."

En dat was al in 1932, ruim 75 jaar geleden dus....

STEMMEN MET ROOD POTLOOD

Eind september bleek dat het departement van Binnenlandse Zaken de eerstvolgende

verkiezingen (w.s. EP 2009) het stemmen met het rode potlood weer moet invoeren, omdat de huidige generatie stemcomputers niet betrouwbaar is. In de Oudheidkamer kan men vast kijken naar nog zo'n houten stembokje, stembussen, potloden en het bijgaande fraaie bordje, uit eigen gemeente! In oktober werd een HVN-bericht in deze geest door diverse kranten opgenomen.

STEEDS MEER OVER TABAKSDOZEN

Van Magda Twigt van de Groenendijk ontvingen we (in dank!) nog meer informatie over de tabaksdozen uit 1908 van Servaas van Rijswijk (nu in Oudheidkamer) en van Wim Vuik: "Wij hebben ook zo'n exemplaar in ons bezit, van een oudoom van mijn man, met de inscriptie:

Mijn man heeft zijn vader, Dirk Twigt, vaak horen vertellen dat de doos vervaardigd is door koperslager Gijs Offerman, wonend te Krimpen aan den IJssel, gehuwd met Geertruida Twigt. Kennelijk maakte hij de dozen voor familie en vrienden en was het van: hoort zegt het voort. Servaas van Rijswijk was namelijk een neef van mijn schoonmoeder, Aaltje Twigt-van Rijswijk." Een link tussen de families Van Rijswijk en Vuik was werken op de steenplaats Klein-Hitland al. Zie trouwens voor een steenbakkersfamilie die daar al in de 17e eeuw actief was www.familie-rook.nl.

CAPELSE WOONTORENS VAN 60 M (VERVOLG)

Op 12 oktober 2007 vond het in juni gesuggereerde mediationgesprek plaats tussen de gemeenten Nieuwerkerk en Capelle aan den IJssel en de projectontwikkelaar over evt. woontorens van 60 m. hoog nabij Hitland en de Oudheidkamer. Partijen constateerden dat mediation geen geschikt instrument is en verzochten de rechtbank om de procedure voort te zetten. Voor 31 januari is die zitting gepland. Voordien startte de bouw al op basis van de dus nog herroepelijke vergunning. Voor de gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel was dat een reden om bij de rechter om een voorlopige voorziening te vragen. Het was tevergeefs. Burgemeester Bonthuis sprak in zijn nieuwjaarsrede wel van een Capelse 'toren van Babel'. Bezwaarden kunnen na de rechtbank eventueel nog naar de Raad van State.

UIT DE GEMEENTELIJKE MONUMENTENCOMMISSIE

Op 8 oktober vergaderde de gemeentelijke monumentencommissie in... de woonkeuken van het rijksmonument 1e Tochtweg 25 (Geertruida's Hoeve) van de fam. G. van de Kamp (ook HVN-lid). Positief is geadviseerd over een monumentenvergunning voor aanpassen van die woning (met een compromis over punten waarop de Rijksdienst ACM negatief adviseerde). Tevens is de te verwachten monumentale waarde van de oudhollandse stallen en een hooiberg onderschreven en is het college van B&W geadviseerd om die te betrekken bij de komende gemeentelijke monumentenlijst. Ook is het college (tevergeefs) geadviseerd om nog in 2007 budget te besteden aan het doen actualiseren van de concept-lijst daarvoor door de stichting Dorp, Stad en Land. Fusiegemeente Zevenhuizen- Moerkapelle had terzake meer bestuurskracht en heeft al wel zo'n lijst, en zelfs schildjes op de panden.

'OUDE DORP' OP RAADHUIS

In de vorige Nieuwsbrief was al een collectief schilderij van het Oude Dorp aangekondigd. Intussen is op de gevel van het Raadhuis een aantal grote schilderijen te zien. Deze zijn gemaakt door middelbare scholieren van het Nieuwerkerkse Comenius en het TVO. Op de kunstuitingen zijn bouwkundige zaken uit het Oude Dorp verbeeld. Het project kwam tot stand door samenwerking van de HVN, de middelbare scholen en de Nieuwerkerkse kunstenaar Agnes den Hartogh. De brugklasleerlingen werden in groepjes door HVN-gidsen geleid naar plaatsen waar schetsen gemaakt konden worden. Aansluitend werkten ze deze op school uit. Een fragment uit het openingswoord van HVN-voorzitter Johan Knoester op 30 oktober: "Het dorp Nieuwerkerk bestaat uit een aantal oude delen (het Oude Dorp rond de dorpskerk, de

Kerklaan en de 's-Gravenweg) en de nieuwbouwwijken van na de Tweede Wereldoorlog. Die oude delen kennen een veelvormigheid van gebouwen en bouwstijlen. De geschiedenis is in deze gebouwen afleesbaar. De dorpskerk is uit de 16e eeuw, de panden van schoenmaker Doornhein uit de 18e eeuw, het pand van café De Tap uit de 19e eeuw en het mooie rijtje huizen aan de Kerklaan uit begin 20e eeuw. Nieuwbouw daarentegen kent veel meer eenvormigheid, zoals wij hier op het Raadhuisplein kunnen zien." De onthulling vond plaats door de brandweer, die een aangebrachte kalklaag wegspoort, zoals te zien is op een foto van André Top.

STEEDS MINDER 'OUDE DORP'

Ook in oktober 2007 verscheen editie 3 van het Oude Dorp Magazine van de winkeliersvereniging daar. "Wat verderop in de Dorpsstraat wacht een ontwikkelaar op zijn vergunning om wat oude pandjes te slopen en te vervangen voor mooie nieuwbouw", aldus de voorzitter. Het bewuste pand Dorpsstraat 11 bevat een gedenksteen: "*De eerste steen ge legd door A. den Outer Sr oud 74 Jaren 19 Junij 1876*". De beroepen van visser en later koopman van deze Arie den Outer (1802-1890)

waren tekenend voor de droogleggingen van de plassen in de 19e eeuw (meer over hem: Toen & Nu 23-82006). De HVN vroeg ontwikkelaar Van Vliet via zijn Capelse architect Tukker om behoud van de steen door herplaatsing of schenking aan de Oudheidkamer.

DORPSE TOEKOMST?

"Op een groene en dorpse manier zal de grote ontwikkelopgave in de Zuidplaspolder worden ingepast in een naar zo'n 60.000 inwoners groeiende gemeente." Die zin prijkt tegenwoordig in personeelsadvertenties van de gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel. Volgens de website van de gemeente signaleerde de inwonerspeiling voor de fusie 'de hoge prioriteit die de inwoners geven aan *het behoud van een kindvriendelijk leefklimaat, veiligheid en het behoud van het landelijke en historische karakter van het gebied*'. In zo'n toekomstbeeld past zowel een Oudheidkamer in een voormalige boerderij als een HVN met aandacht voor het inpassen van bouwkundig en landschappelijk erfgoed.

BRUGKLAS EMMAUS OP BEZOEK

Dinsdag 6 november hebben circa 85 leerlingen uit de brugklassen van het Emmauscollege uit Rotterdam de Oudheidkamer bezocht. Het was één van de stops tijdens hun fietstocht door het polderlandschap rond Rotterdam. Tijdens deze fietstocht hebben de leerlingen, in het kader van onder andere het vak aardrijkskunde, diverse opdrachten moeten maken rondom het landschap. In de Oudheidkamer waren de opdrachten ook toegespitst op het landschap. Aan de orde kwamen bijvoorbeeld vragen als:

"Hoe zijn die hoogtevverschillen in het landschap van Nieuwerkerk tot stand gekomen?", "Wat is turf?" en "Hoeveel turf heb je nodig om aan het gewicht van een ijsselsteentje te komen?". Voor Nieuwerkerkse leerlingen onder hen was het bezoek aan de Oudheidkamer een feest van herkenning; veel leerlingen hebben namelijk gedurende hun basisschooltijd, in het kader van een ander project, de Oudheidkamer al eens bezocht. Veel Rotterdamse en Capelse leerlingen vertrokken met geheel nieuwe kijk op Nieuwerkerk en de Oudheidkamer!

(Marijke Edel)

SIGNALEMENT VAN NIEUWE HISTORISCHE UITGAVEN

- '50 jarig jubileum Nieuwerkerkse tafeltennisclub 1957-2007' verscheen in september en met een grote bijdrage van hun erelid Wim Schuurs (ook HVN-vrijwilliger).
- Elly van Gelderen-Kasbergen schreef '*Hein en Jonna van de Steenplaats. Kinderarbeid langs de Hollandsche IJssel*'. Het boek met veel ook Nieuwerkerkse 'oral history' werd uitgegeven door AVW-vakpers met (foto-) medewerking van diverse historische verenigingen en, zoals de achterkaft meldt, ter gelegenheid van de Week van de Geschiedenis 2007. Haar

boek in een kleurig hard kft telt 112 pagina's en tegen de 150 zwart-witfoto's en kost €12,50.

- Herman Vuijsje schreef op verzoek van plannenmakende Zuidplasoverheden *'Lopen op dik water - Een reis rond de Zuidplaspolder'* (128 p., €14,95) Hij zegt onder andere getroffen te zijn door de kracht waarmee dorps kwaliteiten zich weten te handhaven en noemt dan 'een historische vereniging in iedere Zuidplasmunicipaliteit'.

- *'Het boerenerfgoed van Capelle aan den IJssel'*. Onder die titel verscheen een boek van de HVC (320 bladzijden, 400 foto's, €19,75). Een aspect: de boeren van de Hoofdweg en de Schollevaartseweg waren zó op Nieuwerkerk geïnteresseerd, dat ze in het dijkdorp Capelle soms vergaten dat daar ook nog Capellenaren woonden. Deze stelling komt zelfs terug in een hoofdstuktitel en op het achterkaft! Eefje Molenaar-van Rossum onderschrijft hem ook in het interview met haar. Frans van Es, Paul Weyling, Hans Bolkestein en Pieter Breedijk schreven de tekst. Het bezwaar van o.a. de HVN tegen de Wormerhoekflats komt ook in het boek voor.

- *'Op zoek naar de verdwenen middenstand'* van Thimo de Nijs (64 p., €11) is een boek in de Nederland-brede Zoekreeks. Eind- en beeldredactie waren van Johan Knoester van het Erfgoedhuis ZH en er staan wel acht foto's in uit Nieuwerkerk en met name van spullen uit de HVN-Oudheidkamer (van de middenstanders Vuik, Albers en Van Duuren)! Er prijkt ook een bekende foto in van de arbeidersverbruikcoöperatie 'Ons Belang' aan de Kerklaan (nu nr 60), wel verdwenen, maar geen 'middenstand'....

- *'Haven van Hitland - van vaargeul tot woonhaven'* (192 p., €25) is een door GellingPublishing uitgegeven boek van de havenbewoners Rosana Arias, Lex Broere en Don Heijman. Adri den Boer schreef voorin een hoofdstuk over de geschiedenis van de werkhaven, daterend uit de tijd van de normalisatie van de IJssel rond 1940.

- *'Geen offer te groot, want Made is in nood'*. Onder die titel schreef Jan van Gurp in De Klok, orgaan van de heemkundekring Made en Drimmelen van december 2007 over de Nieuwerkerkse hulp aan Made in 1945. Hij kreeg informatie van de HVN-secretaris en er staat een foto in van de zilveren lepeltjes voor organisator Beuvery, nu in de Oudheidkamer! Ook raadsbesluit en correspondentie over de aanschaf van de lepeltjes zijn afgebeeld.

- In het huis-aan-huisblad Het Kanaal leverden de rubrieken *Toen & Nu* en *Nieuwerkerkers van Toen* weer volop lokale historialia en voor de meer incidentele rubriek Oude tijden herleven... in het dito blad Hart van Holland werden soms ook Nieuwerkerkers geïnterviewd. Van 985 afleveringen van *Toen & Nu* (1979-2007) is een index op de website van de HVN geplaatst.

- Adri den Boer schreef als voorzitter over '25 jaar stichting Vrienden van Archief en Librije (1982-2007)' in nummer 2007-2 van het blad De Schatkamervan die stichting. Sinds de Gemeentelijke Archiefdienst Gouda in 1989 streekarchief werd, is deze stichting ook voor Nieuwerkerk van belang. Gememoreerd worden de door de stichting in 1991 toegekende (gedeelde) 1e Walvisprijs voor het artikel 'Nieuwerkerks volksonderwijs in de 18de eeuw en de Franse tijd' en de door de stichting betaalde restauratie van ontwerpen voor muurschilderingen van de Nieuwerkerkse leerling Visser van de stadsambachtsschool. Bijdragen uit De Schatkamer staan intussen digitaal op www.goudanet.nl en de HVN- website leende de Nieuwerkerkse artikelen daaruit weer.

OPROEP VOOR 8e WALVISPRIJS

Om het onderzoek naar de geschiedenis van de regio te stimuleren stelde de stichting Vrienden van Archief en Librije te Gouda de Walvisprijs in. Deze prijs bestaat uit een oorkonde en € 500,- en wordt elke twee jaar uitgelooft voor een oorspronkelijke historische studie of artikel over het werkgebied van het streekarchief, dus dat kan ook Nieuwerkerk zijn! (5.000-10.000 woorden.) De inleverdatum voor de achtste Walvisprijs is 31 december 2008. De prijs is genoemd naar de eerste geschiedschrijver van Gouda, pastoor Ignatius Walvis (1653-1714). Op het streekarchief is een flyer over de prijs verkrijgbaar, zie ook www.groenehartarchieven.nl.

HONDENPENNINGEN GEVRAAGD

Een collectie gemeentelijke hondenpenningen zou ook in de Oudheidkamer passen, zeker als de gemeente niet meer bestaat. Wie er nog heeft kan ze afgeven!

ZEGENINGEN MET PALMTAKKEN

C.J. van Veen behandelt in het tijdschrift *Het Dorp Waddinxveen* van september 2007 oude boerengebruiken aan de oostzijde van de Gouwe (hij schreef daar in 2005 al over in de *Reeuwijkse reeks* deel 20). Het ging daar om een RK-enclave en zo vertelt hij hoe men palmtakken, die op Palmzondag door de priester gewijd waren, mee naar huis nam. Ze werden dan in huis, stal en hooiberg geplaatst. "In Reeuwijk en de buurtschap Bloemendaal werden ze niet op de hoeken van het weiland geplaatst, wat wel het geval was in Moordrecht en Nieuwerkerk aan den IJssel, waaruit blijkt dat de tradities soms plaatselijke varianten hadden." Wie weet dat nog van een RK boer hier, of heeft mogelijk een foto?

KUNST EN STEEN UIT HET KRUISPUNT

Niet alleen in de vorige Nieuwsbrief, maar op 15 augustus ook in een Toen & Nu in Het Kanaal is aandacht besteed in het door toedoen van de HVN geredde kunstwerk van Jan Boom uit Het Kruispunt, nu in de *Batavier*. De bijdrage werd toegezonden aan zijn weduwe Annemarie Boom-Molenaar te Gorcum. Haar reactie: "Hartelijk dank voor uw bericht en krantenartikel betreffende de wandschildering van Jan. Gelukkig dat er nog een andere bestemming voor gevonden is. Mijn man overleed in Aug. 2001." De HVN-actie had dus ook een menselijk aspect. In oktober kreeg de HVN ter goedkeuring een bouwtekening voorgelegd met de plek van herplaatsing van de eerste steen van het voormalige Groene Kruisgebouw in de bungalows aan de Middenmolensingel. Met de plaats is accoord gegaan en gesuggereerd is om een steen of bordje toe te voegen met een tekst als 'herplaatst 2008'.

OUDHEIDKAMER PLANOLOGISCHINGEPAST

Terwille van de zorgvoorziening bij Nooit Gedacht is in procedure de 4e Partiële Herziening van het bestemmingsplan Groene Zoom. Het is een ontwerp van bureau RBOI. Het woongedeelte van Nooit Gedacht, de Oudheidkamer en het door bewoners en HVN benutte gedeelte van het erf kregen van de gemeente de expliciete bestemming *1 eensgezinhuis/museum* (met daarbij behorende bijgebouwen).

VIAVESTIA OVER 'NOOIT GEDACHT'

Het blad ViaVestian van de toekomstige eigenaar van Nooit Gedacht besteedde al in het nummer van Winter 2006 aandacht aan haar plannen. Een fragment: "Naast de boerderij staat een houten schuur uit 1903, die bovenaan de lijst gemeentelijke monumenten staat. Hij wordt geschikt gemaakt voor de dagactiviteiten die ASVZ daar gaat organiseren." De editie van Herfst 2007 nu: "De boerderij, de belangrijkste stal en schuur (hierin is o.a. de oudheidkamer gevestigd) en de hooimijt blijven behouden. De wagenschuur is in zo'n slechte staat dat die opnieuw wordt opgebouwd. Kleinere schuren en stallen maken plaats voor vijf onderkomens voor de nieuwe bewoners. Omdat het gaat om een nieuwe bestemming voor de boerderij, moet ook de provincie ermee instemmen, en dat is een procedure die maanden vergt. Verwacht wordt dat in de zomer van 2008 de bouw kan starten. Extra tijd is nodig om de grond te verbeteren. De oplevering is daarom gepland in de zomer van 2009." (N.B. De gemeentelijke monumentenlijst werd nog nimmer vastgesteld. Beide hooibergen - geen hooimijten, dat zijn hooihopen - blijven voor HVN-gebruik bewaard. Zie onder andere voor de uitleg van de termen 'berg' en 'mijt' de website www.skhn.nl van de stichting Kennisbehoud Hooibergen Nederland!)

INTERESSANTE BRIEF OVER 1953

Cor Stigter uit Barendrecht, in 1937 geboren in Nieuwerkerk en vertrokken in 1960, schreef de HVN een interessante brief over 1953. Aanleiding was de door hem ontvangen dvd 'Een dubbeltje op zijn kant' (geen HVN-product, maar van SCNN, de dvd is van Dick Groenendal, €7,50) en met name zijn historische correcties daarop. Het niet-rechtvaardig neerzetten van de persoon van Leen Boer zat hem het meest dwars. ("Hij was zeker geen Farizeeër en stond niet bekend als iemand die anderen uitbuitte. Bovendien was hij ook niet de aannemer bij de sluiting van het gat, maar de handelaar en vervoerder van zand en grint.") De uitvoerende aannemer was Maarten van Herk van de firma G. van Herk Tzn. Stigter gaf niet alleen eigen herinneringen van 1953 door, maar ook die van de 86-jarige Maarten van Herk, die hij voor dit doel opzocht. Dank en de HVN bewaart de brief goed, het is een bron voor wie weer eens over 1953 wil publiceren!

UIT DE AANWINSTEN

Van de rommelmarkt van de Bethelkerk in Moordrecht kwam het aan de ingelanden verstrekte boekje bij het 100-jarig bestaan van de Zuidplaspolder uit 1939. Uit de in het vorige nummer

reeds vermelde boedel van wijlen mevr. Kleybeuker werd ook nog een ingelijste merklap verkregen met onder andere de tekst: "G. Kleybeuker OLS2 Nieuwerkerk" (de openbare lagere school aan de 's-Gravenweg). In oktober werden van HD Projectrealisatie op verzoek van de gemeente de onder hun verantwoordelijkheid vernielde keramische Batavierletters uit 1881 ontvangen. (De HVN heeft nu in de eerste hooiberg als Batavier-erfgoed: boograam, defecte letters, ventilatieroosters en een gootbeugel. Eén letterfragment ligt tijdelijk in de vitrine in de Batavier zelf.) Mevr. V.d. Keij schonk een grote oude pop. Op de rommelmarkt in het Ontmoetingscentrum werd een Zenith-aardewerk jubileumasbak aangeschaft van de Ouderkerkse coöperatie 'De Onderneming' (1906-1956). Hun pand brandde in 1970 af, waarna een fusie plaatsvond met de CLV 'Nieuwerkerk aan den IJssel', waarbij de naam 'De Onderneming' naar Nieuwerkerk kwam. Op komst is tot slot een unieke langdurige bruikleen van de opnieuw gefuseerde Rabobank: tegeltableau's en borden van jubilea uit de lokale bankhistorie. Daar- Van de rommelmarkt in De Bron kwam een grammfoonplaatje van de Nieuwerkerkse Greetje Kersbergen en een nog jonge jubileumpen van Van Vliet (19532003). Jaap Muit uit de Kon. Julianastraat gaf een vrijstelling voor rijwielvordering uit 1942 van J. Muit, Dorpsstraat 15, en een reclamekaars van slagerij Carlier, ooit aan de Kerklaan. Van mevr. Vuik, Kortlandstraat 38, kwamen drie foto's van de mandolinevereniging 'Tahiti'. Vrijwilliger Hans Smulders schonk een fles wijn uit 1945 en een fles uit 1988 met een etiket van de raadhuisopening. Verder kwam van hem een deel uit een bekende bijbelverklaring uit Engelse werken van Patrik, Polus, Hammond e.a. (Psalmen) uit 1744 met een voorrede van de Leidse prof. Joan van den Honert. Van mw Van Savoyen-Karreman kwam o.a. veilingmateriaal. J. Koolhaas Lzn gaf een veilingbord met naam. over een volgende keer meer!

BEKENDE PIJPEKOP

'25 jaar archeologie in Schoonhoven' was in september een mooie expositie in De Turfkelder onder het stadhuis daar. Een aspect was ook het maken van kleipijpen in Schoonhoven. Op een paneel prijkte als lettermerk, opgebouwd uit drie letters, onder andere GVD: Gerrit van Duinen. Ook in de collectie van de Oudheidkamer van de HVN bevindt zich zo'n pijpekop, ooit gevonden in Nieuwerkerk. Uit de literatuur was zijn naam al bekend, maar het paneel vermeldde ook nog zijn arbeidsjaren: 1764-1793.

"MET GPS NAAR OUDHEIDKAMER"

Onder die contrasterende kop stond op 16 januari in Het Kanaal een grote foto en een verslagje van de door het Moordrechtse bedrijf Waypoint West op 12 januari georganiseerde GPS-wandeldag. Hierdoor deden circa honderd mensen uit heel het land de molen Windlust en de Oudheidkamer aan. (Het tijdstip van het open dagdeel in januari was hiervoor aangepast.)

UIT DE REGIO

- *Historisch Centrum* stichting Oud Zevenhuizen-Moerkapelle: open iedere laatste zaterdag van de maand van 13.30-16.00 uur.
- *Molens in en rondom Ouderkerk*. Onder die titel is er een wisselexpositie in de Oudheidkamer, Dorpsstraat 19 te Ouderkerk aan den IJssel, openingstijden elke zaterdag van 13.00-16.00 uur.

BEELDBANK WEER UITGEBREID

De beeldbank op de HVN-website is weer uitgebreid met ruim 160 oude plaatjes. Opnieuw waren dit vooral plaatjes die benut zijn voor de rubriek *Toen & Nu* in Het Kanaal. Ook materiaal van anderen - liefst digitaal - blijft welkom bij webmaster Piet Fokker! De beeldbank is door hem aangevuld met een zoekoptie. Je kunt nu bijvoorbeeld door te zoeken op Batavier alle foto's over de *Batavier* selecteren, vervolgens kun je door op de tekst te klikken de foto's groot weergeven. Een voorbeeld uit de beeldbank zijn twee foto's van de rond 1960 afgebroken boerderij 's-Gravenweg 234. Het zijn plaatjes van zeg maar 1940 (foto links) en 1950 (foto rechts, na een aftopping van het linker-bovenstuk). Op deze plek, schuin tegenover de Hitlandselaan, worden nu landhuizen gebouwd.

WELKOM AAN DE NIEUWE LEDEN

- * P. Bontenbal, Dinkel 68, 2911 EE
- * P.A. van Drenth, Mezendaal 31, 2914 ED
- * mw K. van Eeden, 's-Gravenweg 201, 2902 LG Capelle aan den IJssel
- * mw J. van Gelderen, Hertenkruid 44, 2914 TE
- * M.W.J. Homan, Groenendijk 154, 2911 BB
- * A. Slobbe, Merwede 53, 2911 EA
- * mw A. Stootman-Berggren, Spaansezoom 63, 2912 GD
- * A. van Velde, Parallelweg-z 49, 2914 LC
- * C. Vermeulen, De Linde 61, 2912 NG
- * W. Zijlstra, Bosveen 40, 2912 SS

Werf ook een lid!

Om het verder werven van leden te vergemakkelijken kan aan nieuwelingen worden verteld dat het welkomspakket ook een gratis boek bevat: de door Blad uitgegeven selectie uit de rubriek *Toen & Nu* uit Het Kanaal. De bijdragen zijn gepubliceerd van 1979-1989, maar nog steeds het lezen waard.

CONTRIBUTIE

Middels deze Nieuwsbrief worden leden verzocht om hun contributie voor het jaar 2008 over te maken. De minimum-contributie voor leden is door de ALV van 2006 vastgesteld op €15, terwijl de minimum- donatie voor bedrijven €50 is. Het bestuur verzoekt u om deze bijdrage over te maken op een van deze rekeningnummers: Rabobank - 34.52.94.203, of Postbank -27.22.63, onder vermelding van 'contributie 2008' Bij voorbaat dank! "

Mag het misschien een ietsje meer zijn...?"